L. A. GEELHOED
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2005. június 2. [1]

I – Bevezetés

1. A High Court of Justice, Queen's Bench Division (Egyesült Királyság) által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti jelen kérelem a hibás termékekért való felelősségre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló, 1985. július 25-i 85/374/EGK tanácsi irányelv [2] (a továbbiakban: irányelv) 11. cikkének értelmezésére irányul.

2. A kérdést előterjesztő bíróság különösen azt kívánja megtudni, hogy valamely termék mely időpontban minősül forgalomba hozottnak. Ezen időponttól függ, hogy a gyártó ellen határidőben, azaz az irányelv 11. cikkében meghatározott, a termék forgalomba hozatalától számított tíz éven belül nyújtottak-e be keresetet. További tényező, hogy a hibásnak vélt termék első átruházása ugyanazon vállalatcsoport két tagja között ment végbe. A termék forgalomba hozatalának minősül-e a termék vállalatcsoporton belüli átruházása?

3. Továbbá úgy tűnik, hogy az első keresetet ugyan tíz éven belül indították, de más személy, nevezetesen a szállító (az első kereset alperese) ellen, abban a téves hiszemben, hogy a szállító volt a gyártó. Úgy tűnik tehát, hogy később újabb keresetet indítottak a tényleges gyártó (a második kereset alperese) ellen, közvetlenül a határidő lejárta előtt vagy után. Így a következő kérdés az, hogy ilyen esetekben az első kereset alperese ellen indított eljárás tekinthető-e a gyártó (a második kereset alperese, az első kereset indítványozott alperese) ellen indított eljárásnak, illetve hogy amennyiben a gyártó ellen a második keresetet határidőn túl indították, a nemzeti bíróság az első alperes perből való elbocsátása mellett megidézheti-e a második alperest.

1 – Eredeti nyelv: angol.

2 – HL L 210., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 257. o.

II – Jogi háttér

4. Az irányelv 1. cikke szerint:

„A termék gyártója felel a termék hibája által okozott kárért."

5. Az irányelv 7. cikke szerint:

„Ezen irányelv alapján a gyártó nem felelős, ha bizonyítja, hogy

a) a terméket nem ő hozta forgalomba

[...]".

6. Az irányelv 11. cikke előírja:

„A tagállamok jogszabályaikban előírják, hogy a károsultnak az ezen irányelvből eredő igénye attól az időponttól számított 10 év elteltével, amelyen [helyesen: amikor] a gyártó a kárt okozó terméket forgalomba hozta, elévül, kivéve, ha a károsult időközben bírósági eljárást indított a gyártó ellen."

7. A Veedfald-ügyben [3] a Bíróság megállapította, hogy az irányelv 7. cikkének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy a hibás terméket akkor kell forgalomba hozottnak tekinteni, amikor az valamely speciális orvosi szolgáltatásnyújtás – amely magában foglalja emberi szervek transzplantációra való előkészítését – során felhasználásra kerül, és hogy az emberi szervben okozott kár az előkészítő kezelés során keletkezett.

8. Az irányelvet az Egyesült Királyságban a fogyasztóvédelemre vonatkozó 1987. évi törvény (Consumer Protection Act 1987, továbbiakban: 1987. évi törvény) első része ültette át, amely 1988. március 1-jén lépett hatályba. A törvény 4. szakasza szerint:

„(1) Valamely termék hibája miatt az e rész rendelkezései alapján indított polgári jogi perben az alperes mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy:

[...]

3 – A C-203/99. sz. ügyben 2001. május 10-én hozott ítélet (EBHT 2001., I-3569. o.).

(b) a terméket egyáltalán nem hozta forgalomba; vagy

[...]

(d) a termék a forgalomba hozatal időpontjában hibátlan volt;

[...]".

9. Az 1987. évi törvény ezenkívül a 11A. szakasszal egészítette ki az elévülésről szóló 1980. évi törvényt (Limitation Act 1980); a 11A. szakasz (3) bekezdése szerint:

„Az e szakasz hatálya alá tartozó igények az [...] adott időponttól számított tízéves határidőn túl nem érvényesíthetők; jelen bekezdés alapján a keresetindítási jog a tízéves határidő lejártával megszűnik, függetlenül attól, hogy keletkezett-e ilyen jog, vagy hogy a jelen törvény következő rendelkezései szerinti határidő megkezdődött-e."

III – Tények, eljárás, előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

10. 1992. november 3-án a kisgyermek Declan O'Byrne-t, az alapeljárás felperesét, egy adag antihaemophilus oltóanyaggal oltották be a MacDonald Road Medical Center orvosi rendelőben.

11. Az oltást követően a felperes súlyos agyi károsodást szenvedett. Ügyvédei álláspontja szerint a károsodást a hibás oltóanyag okozta.

12. Az oltóanyag gyártója a francia Pasteur Mérieux Sérums et Vaccins SA társaság volt, amely később Aventis Pasteur SA-ra változtatta a nevét (a továbbiakban: APSA).

13. Az angol Mérieux UK Limited társaság, az APSA 100%-os leányvállalata, az APSA által gyártott termékek egyesült királyságbeli forgalmazójaként tevékenykedett. A Mérieux UK Limited cégneve később Aventis Pasteur MSD-re változott (a továbbiakban: APMSD).

14. 1992. szeptember 18-án az APSA nagyobb mennyiségű oltóanyagot küldött az APMSD-nek, köztük azt is, amellyel a károsultat beoltották, e készletet az APMSD 1992. szeptember 22-én kapta meg. Az APSA a szállítmányról számlát küldött az APMSD-nek, amelyet az szabályosan kifizetett.

15. Később, 1992. október 7-e előtt vagy után, pontosan nem ismert időpontban az APMSD az oltóanyag-szállítmány egy részét eladta a Department of Health-nek (egészségügyi minisztérium), és a minisztérium által kijelölt kórházba szállította. A kórház ezután eljuttatta abba az orvosi rendelőbe, ahol a felperest 1992. november 3-án beoltották.

16. 2000. november 2-án a felperes kártérítési keresetet nyújtott be az APMSD ellen, azt állítva, hogy ez utóbbi a termék gyártója.

17. 2002. október 7-én egy másik keresetet is benyújtottak az APSA ellen. A felperes ügyvédei arra hivatkoztak a nemzeti bíróság előtt, hogy csak 2002 nyarán vált egyértelművé számukra, hogy a termék gyártója valójában az APSA, nem pedig az APMSD.

18. Ebben az eljárásban az APSA arra hivatkozik, hogy mivel a terméket 1992. szeptember 18-án hozta forgalomba azáltal, hogy leányvállalatának leszállította, amely szeptember 22-én azt átvette, a keresetet viszont csak 2002. október 7-én nyújtották be, az eljárást az 1987. évi törvény 11A. szakaszának – az irányelv 11. cikkét a nemzeti jogba átültető – (3) bekezdésében foglalt, a termék forgalomba hozatalától számított tízéves elévülési idő lejártát követően indították meg. A vele szemben érvényesített igény ebből következően elévült.

19. A felperes ügyvédei szerint azonban a terméket akkor hozták forgalomba, amikor azt az APMSD az egészségügyi miniszter által kijelölt kórházba szállította, és erre 1992. október 7-ét követően került sor, a második kereset benyújtását megelőző tízéves határidőn belül. Az igény ebből következően nem évült el.

20. 2003. március 10-én a felperes a nemzeti bíróságnál kérelmezte annak elrendelését, hogy az első, 2000-ben indított bírósági eljárásban az APMSD perből való elbocsátása mellett az APSA-t idézzék meg alperesként.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

21. A High Court of Justice, Queen's Bench Division, felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé.

„1) Ha valamely terméket adásvételi szerződés alapján a francia gyártó a 100%-ban tulajdonában álló angol leányvállalatának szállít, amely valamely másik jogalanynak szállítja a terméket, akkor úgy kell-e értelmezni az [...] irányelv 11. cikkét, hogy a terméket akkor hozzák forgalomba,

a) amikor elhagyja a francia társaságot, vagy

b) amikor megérkezik az angol társasághoz, vagy

c) amikor elhagyja az angol társaságot, vagy

d) amikor megérkezik ahhoz a jogalanyhoz, amelyiknek az angol társaság szállította a terméket?

2) Ha a felperes az [...] irányelv alapján fennálló, hibásnak vélt termék miatti igényét tévedésből A társasággal szemben indított keresettel érvényesíti, mert A-t gondolja a termék gyártójának, valójában azonban nem A, hanem B társaság a termék gyártója, a tagállam nemzeti joga felruházhatja-e a bíróságokat arra irányuló mérlegelési jogkörrel, hogy az ilyen keresettel indított eljárást az [...] irányelv 11. cikke értelmében »a gyártó ellen indított bírósági eljárásnak« minősítsék?

3) Az [...] irányelv 11. cikke – helyesen értelmezve – megengedi-e, hogy a tagállam annak engedélyezésére irányuló mérlegelési jogkört ruházzon valamely bíróságra, hogy alperesi minőségben A társaságot B társaság váltsa fel a fenti második kérdésben említett eljárásban (»releváns eljárás«), amennyiben:

a) letelt a 11A. szakaszban megállapított tízéves határidő;

b) a releváns eljárást a tízéves határidő lejárta előtt indították A ellen, és

c) a tízéves határidő lejárta előtt nem indítottak eljárást B ellen azzal a termékkel kapcsolatban, amely a felperes által állított károsodást okozta?"

IV – Értékelés

22. Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság arra keres választ, hogy mit kell érteni az irányelv 11. cikkben foglalt, a „termék [...] forgalomba hoz[atala]" kifejezésen. A kérdést előterjesztő bíróság négy lehetséges időpontot jelöl meg, amelyből az első kettő vállalatcsoporton belüli ügyletekre, míg a második kettő az értékesítési lánc további résztvevői közötti ügyletekre vonatkozik.

23. A gyártó felelőssége a termék forgalomba hozatalának időpontjától számított tíz év elteltével szűnik meg. A „forgalomba hozatal" fogalma ezért lényeges annak meghatározása érdekében, hogy a gyártó objektív felelőssége pontosan mikor ér véget. Ez a fogalom nemcsak a 11. cikkben, hanem a 6., a 7. és a 17. cikkben is megtalálható. [4]

24. Az irányelv a kifejezés meghatározását nem tartalmazza, annak fontossága ellenére sem. Az irányelv megszövegezésekor szükségtelennek találták a „forgalomba hozatal" fogalmának meghatározását, mivel – ahogyan az a Bizottság bevezető indokolásában olvasható – az „a szavak mindennapi jelentését alapul véve nyilvánvaló". Az indokolás szerint valamely terméket általában akkor hoznak forgalomba, ha az bekerült az értékesítési láncba. [5] A fogalommeghatározás elmaradásának másik oka a halállal vagy személyi sérüléssel kapcsolatos termékfelelősségről szóló, 1977. január 27-i Európai Egyezmény [6] (a továbbiakban: 1977-es Egyezmény). Az 1977-es Egyezmény és az irányelv rendszere többé-kevésbé hasonló. Az Egyezmény 2. cikkének d) pontja szerint a termék akkor minősül forgalomba hozottnak, amikor a gyártó azt valamely más személy részére átadta.

4 – A 6. cikk (1) bekezdésének c) pontja a következőképpen szól: „A termék hibás, ha nem nyújtja az általában elvárható biztonságot, tekintettel az összes körülményre és különösen: [...] a termék forgalomba hozatalának időpontjára."
A 7. cikk előírja, hogy „[e]zen irányelv alapján a gyártó nem felelős, ha bizonyítja, hogy
a) a terméket nem ő hozta forgalomba; vagy
b) az eset összes körülményeire tekintettel valószínűsíthető, hogy az a hiba, amely a kárt okozta, a terméknek az általa történt forgalomba hozatala időpontjában nem állt fenn, vagy később keletkezett; vagy
[...]
e) a termék általa történő forgalomba hozatalának időpontjában a hiba a tudomány és a technika akkori állása szerint nem volt felismerhető; vagy [...]".
A 17. cikk szerint az irányelvet nem kell alkalmazni azokra a termékekre, amelyeket az irányelvet átültető tagállami nemzeti jogszabályok hatálybalépése előtt hoztak forgalomba.

5 – [1976] II E.C. Bull. Supp., L 11/15.

6 – http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/091.htm.

25. Jelen ügy is bizonyítja, hogy a „forgalomba hozatal" fogalma, a Bizottság bevezető indokolásával ellentétben, a tízéves határidő kezdetét tekintve meghatározásra szorul. A Bíróságnak ez idáig még nem kellett meghatároznia a „forgalomba hozatal" fogalmát. A Veedfald-ügyben [7] az irányelv 7. cikke a) pontjának összefüggésében ugyan már megvizsgálták, azonban azon ügy tényállása speciális volt, és a Bíróságnak a kifejezést illetően nem kellett általános meghatározást adnia.

26. A Veedfald-ügyben az alperes arra hivatkozott, hogy a terméket egyáltalán nem hozta forgalomba. Az alperes transzplantáció előtt álló vese tisztítására való folyadék gyártója volt, ám a folyadék hibás volt. A folyadékot A kórház állította elő, és B kórház használta fel; mindkét kórház az alperes tulajdonában állt. Az alperes arra hivatkozott, hogy a terméket szolgáltatásnyújtás keretében használták fel (amelyre az irányelv hatálya nem terjed ki), nem pedig valamely értékesítésre irányuló megállapodás keretében. Az alperes álláspontja szerint a termék soha nem került ki a folyadékot gyártó és az azt felhasználó kórház ellenőrzése alól, így az irányelv 7. cikke a) pontjának értelmében vett forgalomba hozatalára nem került sor.

7 – Hivatkozás a 3. lábjegyzetben.

27. A Bíróság nem fogadta el ezt az érvelést. A Bíróság megállapította, hogy „ezek a körülmények nem meghatározóak abban az esetben, ha a termék felhasználását az jellemzi, ahogyan a jelen ügyben is, hogy a termék célközönségének ezen ellenőrzés alá kell magát helyeznie" (17. pont); és a Bíróság a feltett kérdést a következőképpen válaszolta meg: „a [...] 7. cikk a) pontj[át] úgy kell értelmezni, hogy a hibás termék abban az időpontban minősül forgalomba hozottnak, amikor valamely speciális orvosi szolgáltatásnyújtás – amely magában foglalja emberi szerveknek transzplantációra való előkészítését – során felhasználásra kerül, és hogy az emberi szervben okozott kár az előkészítő kezelés során keletkezett".

28. A jelen ügyben nem az a kérdés, hogy a terméket *forgalomba hozták-e*, hanem hogy a forgalomba hozatal *mikor* történt meg. Az a kérdés, hogy mely „eseményt" kell figyelembe venni, a tízéves elévülési idő kezdő és befejező időpontja miatt lényeges.

29. Mielőtt e kérdés vizsgálatára rátérnék, felidézem, hogy az irányelv a fogyasztók és a gyártók érdekei közötti egyensúly létrehozására törekszik. A „forgalomba hozatal" fogalmának értelmezése során ezt az egyensúlyt figyelembe kell venni. Egyrészről az irányelv a fogyasztók érdekeinek védelme érdekében a gyártó objektív felelősségét állapítja meg abban az esetben, ha a károsodást a gyártó által gyártott termék hibája idézte elő. Másrészről azonban a gyártó felelőssége időben korlátozott, és a termék forgalomba

hozatalától számított tíz év elteltével megszűnik. Ebből következően a 11. cikk a gyártók érdekeit szolgálja. Az elévülési időt főként az a tény indokolja, hogy az objektív felelősség súlyosabb terhet jelent a gyártók számára, mint a szerződéses vagy a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség hagyományos rendszere. A technológiai fejlesztések elősegítése és biztosítások lehetővé tétele érdekében szükségesnek látszott az objektív felelősség időbeli korlátozása.

30. Másodszor, ahogyan azt már említettem, a „forgalomba hozatal" kifejezés többször is szerepel az irányelvben. Nyilvánvaló, hogy ennek az irányelvben mindenütt ugyanazt a jelentést kell hordoznia.

31. Mikor minősül valamely termék forgalomba hozottnak?

32. E tekintetben számos álláspont került kifejtésre. A felperes, az olasz kormány és a Bizottság azt az álláspontot képviseli, hogy a termék forgalomba hozatalának időpontja az, amikor a gyártó elveszti a termék felett gyakorolt ellenőrzést, vagy amikor a termék olyan személyre kerül átruházásra, aki felett a gyártó nem gyakorol ellenőrzést. A terméknek az értékesítési láncban harmadik személy részére (jelen ügyben az a kórház, amely részére az APMSD az oltóanyagot szállította) történő átadás útján való belépése bír jelentőséggel.

33. Az APSA és az APMSD eltérő álláspontot képvisel. Arra hivatkoznak, hogy a döntő tényező az a pillanat, amikor a termék a gyártás helyét elhagyja, és a vásárló személye – jelen ügyben a leányvállalat – irreleváns.

34. Nyilvánvaló, hogy az objektív felelősség kezdeti időpontjának a lehető legvilágosabbnak és legobjektívebbnek kell lennie. Nem lehet túl korai (a gyártási folyamat esetleg még be sem fejeződött), de túl késő sem (a termék már az értékesítési lánc valamely részében van).

35. Az irányelv szövegezésével ellentétes lenne, ha a tízéves határidő a kiskereskedelmi forgalomba hozatallal kezdődne, mivel az irányelv 11. cikke egyértelműen a gyártóra utal.

36. Túl korai lenne, ha a termék a gyártó bármely, a terméket átvevő szervezet felé intézett átadási cselekményét követően forgalomba hozottnak minősülne. Ez magában foglalná a termék tesztelését végző intézmények részére történő átadást is. Ez azonban ellentétes lenne az 1977-es Egyezményhez és az irányelvhez fűzött indokolásokkal, amelyek egyértelművé teszik, hogy az ilyen intézményekre nem terjed ki a forgalomba hozatal fogalma: a termék minőség-ellenőrzése ekkor még nem teljes, és nem áll készen arra, hogy a potenciális vásárlók – és így a potenciális károsultak – rendelkezésére bocsássák.

37. A terméknek az értékesítési láncba való bekerülése általában egybeesik a forgalomba hozatallal. Ez azonban nem minden esetben van így, ahogyan azt a Veedfald-ügyből megtudhattuk. Abban az ügyben egyáltalán nem volt értékesítési lánc, ennek ellenére a termék valamely időpontban forgalomba került. A legalkalmasabb megközelítés a termék feletti ellenőrzés gyakorlásának elvesztéséhez kapcsolódik. Ebben a megközelítésben a gyártó a terméknek harmadik személy részére, kereskedelmi ügylet során történő átruházásával önként adja fel a termék feletti ellenőrzés gyakorlását.

38. Eddig a pontig minden fél egyetért ezzel a megközelítéssel; a vélemények a vállalatcsoporton belüli ügyletek tekintetében térnek el.

39. A felperes, a Bizottság és az olasz kormány álláspontja szerint mindaddig, amíg a termék a vállalatcsoporton belül van, a termék feletti ellenőrzés a gyártónál marad.

40. Az alapeljárás alperesei szerint azonban nincs jelentősége annak, hogy a terméket saját 100%-os leányvállalata, a gyártóhoz más módon kapcsolódó társaság vagy független harmadik személy részére adják át. Álláspontjuk szerint egyetlen kérdést kell feltenni, mégpedig azt, hogy a gyártó önként feladta-e a termék feletti ellenőrzés gyakorlását. Arra hivatkoznak, hogy jelen ügyben a gyártási folyamat már befejeződött, és a termék kikerült az APSA ellenőrzése alól, amikor azt az APSA az APMSD-nek elszállíttatta. Miután a terméket eladták és elszállíttatták az APMSD-nek, az APSA nem volt abban a helyzetben, hogy a terméket annak visszahívása nélkül megváltoztassa, vagy módosítsa. Véleményük szerint ezért a vállalatcsoporton belüli ügyletekre nem kell különleges követelményeket alkalmazni.

41. Az alperesek hozzáteszik, hogy a termék felett gyakorolt ellenőrzés nem keverendő össze a társaság felett gyakorolt ellenőrzéssel. Ezek különböző fogalmak. Az első a jogi

értelemben vett tulajdonra vonatkozik, míg a második a szavazati jog gyakorlására. Hangsúlyozzák, hogy bár a leányvállalat ugyanannak a vállalatcsoportnak a része, mint az anyavállalat, az anyavállalattól elkülönült jogi személyiséggel, önálló jogokkal és kötelezettségekkel rendelkezik.

42. Felidézem, ahogyan az már fentebb kifejtésre került, hogy az irányelv 11. cikke főként a gyártók érdekeinek védelmében íródott. A fogyasztóknak is vannak azonban érdekeik, mégpedig az, hogy a gyártó a belső szervezeti elrendezésével ne manipulálhassa a felelősségének határidejét. Nem értek egyet ezért azzal az érvvel, hogy a vállalatcsoporton belüli ügyletek a harmadik személlyel kötött ügyletekkel teljesen azonos elbírálás alá essenek.

43. Először is nyilvánvaló, hogy a viszonyítási pont a termék feletti ellenőrzés gyakorlása, illetve az arról való lemondás.

44. Másodszor: fontos, hogy a gazdasági realitások talaján álljunk. Valójában a társaságok igen sokféle módon szervezhetik meg gyártási, értékesítési és marketingtevékenységüket. Különösen ez a helyzet akkor, ha a társaság szervezete több tagállam területére is kiterjed. Az ilyen esetekben még nagyobb a változatosság.

45. Az azonos vagy hasonló tevékenységek különböző módon szervezhetők meg, például a különböző típusú szervezetek pénzügyi vagy más jogi következményeitől függően. Míg egyes társaságok fióktelepek útján forgalmazzák termékeiket, mások ezt leányvállalatok útján teszik, és előfordul, hogy a gyártó közvetlenül harmadik személyek részére szállít. A hibrid struktúrák szintén használatosak.

46. Harmadszor: minél nagyobb a szervezeti változatosság, annál nagyobb szükség van egyértelmű kritériumra a termék forgalomba hozatala időpontjának meghatározására. Ez az időpont egybeesik a termék feletti ellenőrzés gyakorlásának átadásával, vagyis azzal az időponttal, amikor a terméket első alkalommal ruházzák át a vállalatcsoporton kívül álló személyre vagy társaságra, valamely kívülálló harmadik személyre. Ha nem így lenne, a határidő kezdete attól függően különbözne, hogy a gyártó leányvállalata vagy fióktelepe útján végzi-e a forgalmazást, miközben a termék feletti ellenőrzés gyakorlásának átadása mindkét esetben azonos. Az irányelv alkalmazása szempontjából irreleváns, hogy a gyártó mely szervezeti jogi formát választotta.

47. Ezért mindaddig, amíg a terméket nem ruházták át a vállalatcsoport irányításán kívül álló félre, feltételezhető, hogy a termék annak a vállalatcsoportnak az ellenőrzése alatt áll, amelyhez a gyártó is tartozik.

48. Ahogyan azt a Bizottság is kiemelte: a vállalatcsoporton belüli első átruházás időpontja túl korai lehet ahhoz, hogy a határidő kezdetének tekintsük, mivel az esetek többségében kicsi annak a valószínűsége, hogy a termék a vállalatcsoporton kívüli személyekkel kapcsolatba kerül, amíg a termék a vállalatcsoport valamely tagjának ellenőrzési körét el nem hagyja. Könnyen csökkentheti az objektív felelősség időtartamát, ha a vállalatcsoporton belüli első tevékenységet tekintjük a forgalomba hozatal időpontjának. Ez az eset áll elő például akkor, ha a terméket a leányvállalat vagy a gyártóhoz tartozó más telep néhány évig használat nélkül tárolja, majd a vállalatcsoporton kívül álló személy részére értékesíti, vagy bérbe adja.

49. Mindaddig, amíg a termék a vállalatcsoporton belül marad, a gyártó gondoskodhat arról, hogy a termék nem jut el a potenciális károsultakhoz. Ez azt jelenti, hogy objektív felelősségének ideje nem kezdődik el. Más szabályok szerint fennállhat a gyártó felelőssége, azonban az irányelv alapján nem.

50. Továbbá kívülállók nem tudhatják, hogy a gyártó a terméket mikor ruházta át először valamely leányvállalatára. A vállalatcsoporton belüli többszöri ügyletek esetén meglehetősen nehezen megállapítható, hol és mikor történt az első átadás. A károsult és minden más érdekelt fél (az irányelv 3. cikke (3) bekezdésének értelmében minden szállító) elvárja, hogy egyértelmű viszonyítási pont határozza meg a termék forgalomba hozatalának időpontját. A vállalatcsoporton belüli kapcsolatok gyakran túlságosan átláthatatlanok ahhoz, hogy e tekintetben használhatóak legyenek.

51. Értelemszerűen szeretném megjegyezni, hogy a leányvállalatnak az anyavállalattól való jogi elkülönültségére vonatkozó érv (és így az, hogy ugyanazon vállalatcsoporton belül az egyik jogalany által a másik jogalanyra történő átruházás egybeesik a termék forgalomba hozatalával) nem győzött meg. Különféle okok miatt általános gyakorlat a különböző jogi személyek alkalmazása.

Továbbá, ahogyan például az a versenyjog területén is érvényesül, a jogilag elkülönült személyek az EK 81. cikk céljaira akár egy egységként is kezelhetők.[8] Mindez a közöttük fennálló szoros gazdasági kapcsolat miatt fordulhat elő. Ez azt jelenti, hogy a közöttük létrejött megállapodásokat a funkciók és szerepek gazdasági egységen belüli belső elosztásának kell tekinteni. Ezen okból a vállalatcsoporton belüli megállapodások az említett cikk alkalmazási körén kívül esnek. Hasonlóképpen nem fogadható el, hogy a termék akkor kerül forgalomba, amikor átruházzák az anyavállalat valamely forgalmazási egységére, legyen az fióktelep, vagy leányvállalat. Nem döntő az a tény, hogy a forgalmazási egység számára számlát bocsátanak ki, mivel a belső számlázások a társaságon belüli kapcsolatokban általános gyakorlatnak számítanak.

52. Ezért az objektív felelősség határidejének akkor kell kezdődnie, amikor a gyártó a terméknek a saját vállalatcsoportján kívül álló személy részére, kereskedelmi célú átruházásával önként adja fel a termék feletti ellenőrzés gyakorlását.

8 – Lásd például a 22/71. sz., Béguelin Import ügyben 1971. november 25-én hozott ítéletet (EBHT 1971., 949. o.).

A második és harmadik kérdésről

53. Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy az irányelv 11. cikke megengedi-e, hogy az eljáró bíróság az A társaság ellen a felperes által indított eljárást „gyártó ellen indított eljárásként" kezelje, amikor az eljárást abban a téves feltételezésben indították meg A ellen, hogy ő a termék gyártója, miközben a termék valódi gyártója egy másik, a B társaság. A harmadik kérdés a perbe vonás kérdésével foglalkozik. A kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy B (a gyártó) megidézhető-e alperesként A (a tényleges alperes) helyett abban az esetben, ha a B elleni keresetet az irányelv 11. cikkében lefektetett tízéves elévülési időn túl nyújtották be.

54. E kérdések vizsgálata során A az APMSD-t, B az APSA-t jelenti. Figyelmen kívül hagyom azt a tényt, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló végzésben némi információhiány tapasztalható. Nem világos például, hogy miért tartott ennyi ideig (2000 novemberétől 2002 októberéig), amíg a felperes keresetet nyújtott be az APSA ellen. Az sem világos, hogyan reagált az APMSD a

kereset kézbesítésére, és a társaság értesítette-e a felperest a tényleges gyártó személyéről, és ha igen, mikor. Ezek a kérdést előterjesztő bíróság által megvizsgálandó tények.

55. Előzetes megjegyzésként felidézem, hogy az irányelv 11. cikke a gyártóra utal. Az irányelv 3. cikke meghatározza, ki tekinthető gyártónak: a tényleges gyártó, és aki önmagát a termék gyártójaként adja meg nevének, védjegyének vagy egyéb megkülönböztető jelzésének a terméken történő feltüntetésével.

56. Továbbá a károsult személy a termék bármely szállítója ellen keresetet nyújthat be, amennyiben a gyártó nem azonosítható, és a szállító ésszerű határidőn belül nem tájékoztatja a károsultat a gyártó vagy a terméket részére szállító személyéről. Ebben az esetben az irányelv 3. cikkének (3) bekezdése szerint a termék szállítóját gyártónak kell tekintetni.

57. Az irányelv 11. cikke, mint említettem, egyértelmű határidő megállapítására irányul, amelynek elteltét követően a gyártó objektív felelőssége megszűnik, kivéve, ha a határidő lejárta előtt eljárást indítottak ellene.

58. Egyértelmű, hogy amennyiben a károsult tévedésből olyan személy ellen indított eljárást, aki a 3. cikk értelmében nem minősül gyártónak, a tízéves elévülési idő nem szakad meg. A tévedésnek akár olyan következménye is lehet, hogy közben a tízéves elévülési idő eltelik, mivel az irányelv nem engedi meg, hogy a nemzeti bíróságok vagy a jogszabályok figyelmen kívül hagyják a határidőt abban az esetben, ha az eljárást a gyártó helyett valamely más társaság ellen határidőn belül indították, mivel ez aláásná az irányelv által a felhasználók és a gyártók érdekei között létrehozott egyensúlyt.

59. Így a második és harmadik kérdést az alapeljárás tényállásának fényében vizsgálom meg.

60. Tény, hogy a gyártó és a szállító ugyanazon vállalatcsoporthoz tartozik. Ahogyan azt az első kérdésre adott válaszból megtudtuk, az APMSD nem kívülálló harmadik személynek minősülő szállító, és nem is a tényleges gyártó. Az APMSD az a jogi személy, aki a vállalatcsoporton kívül álló fél részére történő átruházás révén először

forgalomba helyezte a terméket. Az irányelv 3. cikke (3) bekezdésének alkalmazásában az APMSD szállítóként perbe fogható.

61. Az ilyen helyzetben, amelynek jellemzője, hogy a vélt hibás terméket ugyanazon vállalatcsoporthoz tartozó társaság helyezte forgalomba, mint amelyhez a gyártó is tartozik, nagy a valószínűsége annak, hogy a károsult fél tévedésbe kerülhet a gyártó valódi személyét illetően.

62. Ha a szállítót tévedésből gyártókét perelik, haladéktalanul tájékoztatnia kell a felperest a gyártó személyéről, különösen akkor, ha a szállító a gyártó leányvállalata, mint a jelen esetben is. Amennyiben ezt nem teszi meg, az irányelv 3. cikkének (3) bekezdésével összhangban ezt a társaságot kell/lehet gyártónak tekinteni.

63. Mint korábban kifejtettem: ha a károsult nem ismeri a gyártó személyét, keresetet nyújthat be a szállító ellen, akinek a felelősség alóli mentesülése érdekében fel kell fednie a gyártó kilétét. Ugyanez áll fenn akkor is, ha a szállítóról feltételezik tévesen, hogy ő a termék gyártója. Az irányelv 3. cikke (3) bekezdésének logikáját követve a gyártó személyének tagadása magában foglalja azt a kötelezettséget, hogy amennyiben ez a szállító ismeri a gyártó személyét, ami a jelen esetben nagyon valószínű, tájékoztassa a felperest a gyártó kilétéről.

64. Elfogadhatatlan lenne, hogy a károsult keresete azért kerüljön elutasításra, mert az elévülési idő eltelt, ami előfordulhat abban az esetben, ha a szállító, akit tévedésből gyártóként pereltek, ésszerű időn belül nem adta ki a gyártó kilétére vonatkozó, általa ismert információt.

65. Ebből következően véleményem szerint nem ellentétes az irányelvvel, különösen annak 3. cikke (3) bekezdésével és 11. cikkével, hogy az eljáró bíróság a felperes által a szállító ellen indított eljárást a „gyártó ellen indított eljárásnak" tekintse abban az esetben, ha a szállító ismerte a gyártó személyét, és időben tájékoztathatta volna a felperest ahhoz, hogy a felperes az irányelv 11. cikkében lefektetett tízéves elévülési időn belül keresetet nyújtson be a gyártó ellen.

66. A második kérdésre adott válasz fényében a harmadik kérdést nem kell megválaszolni.

V – Végkövetkeztetések

67. Fentiekből következően arra a következtetésre jutottam, hogy a következő válaszokat kell adni a High Court of Justice, Queen's Bench Division által előterjesztett kérdésekre.

A hibás termékekért való felelősségre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló, 1985. július 25-i 85/374/EGK tanácsi irányelv 11. cikkét úgy kell értelmezni, miszerint egy terméket akkor hoznak forgalomba, amikor valamely személy vagy társaság, amely felett a gyártó tényleges ellenőrzést gyakorol, olyan személy vagy társaság részére ruházza át a terméket, amely felett a gyártó ilyen felügyelet nem gyakorol.

Ha a felperes a hibásnak vélt termék miatt a 85/374/EGK irányelv alapján fennálló igényét az irányelv 11. cikkében lefektetett tízéves határidőn belül a szállítóval szemben indított keresettel érvényesíti, mert tévesen azt feltételezi, hogy a szállító a termék gyártója, miközben valójában a gyártó ugyanazon vállalatcsoporthoz tartozó másik társaság, amelyhez a gyártó és a szállító is tartozik, a 85/374/EGK irányelv rendelkezései, különösen a 3. cikk (3) bekezdése, valamint a 11. cikk lehetővé teszi az eljáró bíróság számára, hogy az ilyen eljárást a 11. cikk értelmében a gyártó ellen indított eljárásnak tekintse, amennyiben a szállító ismerte a gyártó személyét, és arról ésszerű időben, de mindenesetre a tízéves elévülési időn belül tájékoztathatta volna a felperest.